

# טבע הדברים

החברה לחקר האדם והסובב

גיליון 158 דצמבר 2008



כשחוקר החברה להגנת הטבע



## על הגל >

גלישת גלים בישראל

## מערת צדקיהו >

העולם התחתון בירושלים

## שמרון - סבסטיה >

בירת ממלכת ישראל

## מקדוניה >

ירושלים של הכלקו

## בבוני הזיילאדה >

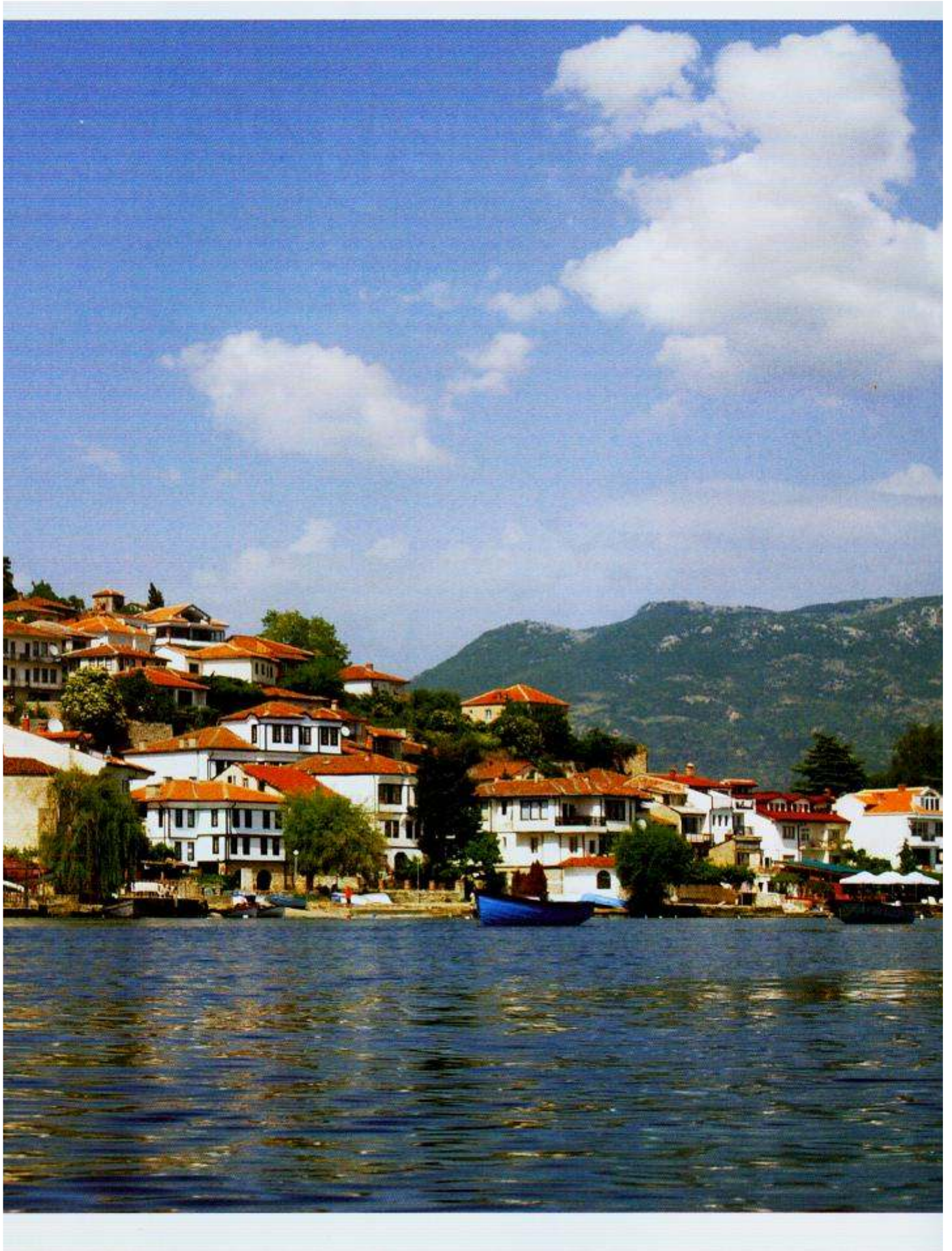
בשמורת סימין שבאחוזיפיה

## על מה שעף מתחת לאף >

## < הישרדות - 1915

מסעו של שקלטון







# מקדוניה

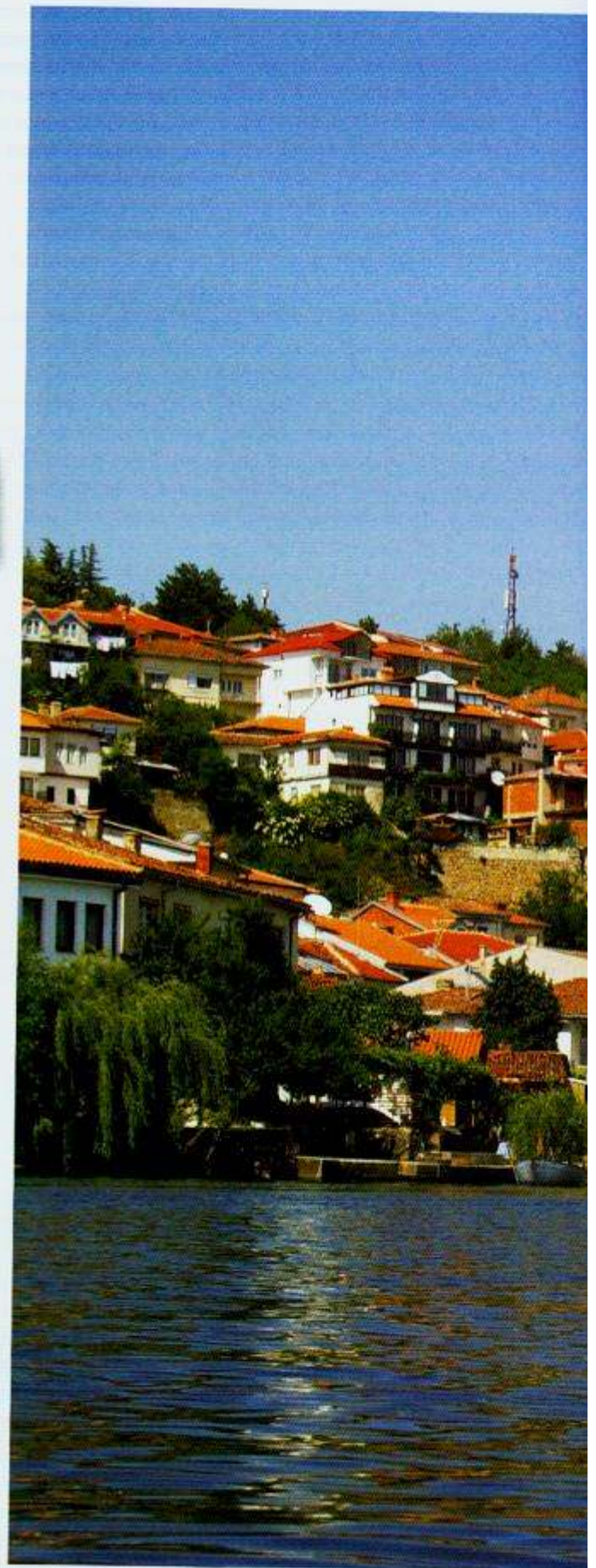
מירושלים ל"ירושלים של הבלקן"



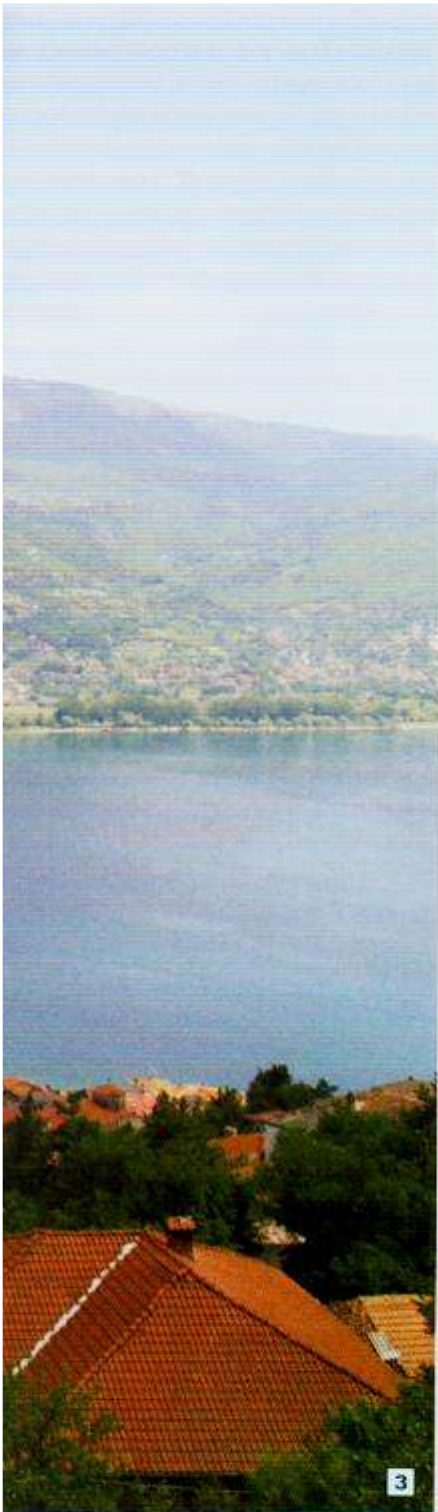
האהבה הגדולה שלי, ואני מניח שאני לא שונה בזה ממרבית המטיילים, היא לבקר ביעדים שנחשבים לבתוליים ברחבי העולם. הגעה למקום כזה מציפה אותי התרגשות וציפייה אדירה. נכון שלחלוצים הגדולים ולמגלי הארצות היה קצת יותר קל, מעצם העובדה שהם באמת גילו את הארצות, והם גם הרחיקו לקצה העולם... ומתברר שקצה העולם לא חייב להיות ממש בקצה העולם, במיוחד לנוכח העובדה שהוא די עגול, וכל מקום הוא לבטח קצה העולם עבור אלה שנמצאים בצידו האחר... אבל בכל זאת, מקדוניה! האמת היא שהפעם האחרונה שבה שמעתי את שמה הייתה באירוויזיון (נדמה לי)... בכל מקרה, מימי לא שמעתי מישהו מידידי אומר "הייתי במקדוניה בשבוע שעבר והיה כל כך..."



כתב: עמרי גלפרין צילמו: אורית ועמרי גלפרין



1. פסלו של הקדוש קלמנט מוצב בכיכר המרכזית של העיר אוכריד. קלמנט נראה כאילו אוחז בידיו את העיר ומגן עליה באהבה אין קץ.
2. המבצר העליון בעיר אוכריד. חומותיו ההיקפיות מתוחות על פני שלושה ק"מ וגובהן רב. למחליטים להעפיל אל המבצר מומלץ לעבור בין הבתים הצפופים והסמטאות; הדרך מעט תלולה יותר אך נעימה ביותר לעין.
3. האגם והעיר אוכריד. זוהי תמונת הנוף הנשקפת למעפילים אל פסגת המצודה שבעיר.



ובכן, יש לי חדשות: מתברר שמקדוניה לא כל כך בתולית בכל הקשור לתיירות. מאות אלפי אירופים בוחרים לבקר בה בחודשי הקיץ. הם יודעים משהו שעכשווים גם הישראלים מתחילים לגלות, עם פתיחתו של קו תעופה ישיר אל דרום המדינה ואל העיר אוכריד (Ohrid), מרחק של פחות משלוש שעות טיסה מישראל.

אוכריד היא בירת התיירות המקדונית, ובמובן כזה או אחר היא האילת של המקדונים, אשר פוקדים את חופיה בייחוד בימות הקיץ.

שטחה של מקדוניה הוא כ-25,000 קמ"ר, והיא גדולה בכרבע משטחה של ישראל. אוכלוסייתה מונה רק שני מיליון תושבים, דבר המגדיר אותה כאחת מן המדינות המרווחות באירופה בכל הקשור ליחס שבין השטח למספר התושבים.

בשנת 1991 השתחררה מקדוניה מיוגוסלביה והפכה למדינה עצמאית.

השם מקדוניה עורר בשכנה היוונית כעס רב, היות שחלקה הצפוני של יוון, שם נולד אלכסנדר מוקדון, נקרא אף הוא מקדוניה. כעסה של יוון מונע בין השאר גם מן החשש שמא מקדוניה תנסה בעתיד להניח את ידה על חבל הארץ שבשטחה, כדי לחדש את ממלכת מוקדון הישנה. כאות אזהרה הטילה יוון בשנת 1995 חרם על מקדוניה, שהופסק רק לאחר שהשתיים הגיעו למעין הבנה, ובה נקבע שמה הרשמי, הארץ והמתייש של המדינה הישנה-חדשה - "רפובליקת מקדוניה של יוגוסלביה לשעבר".

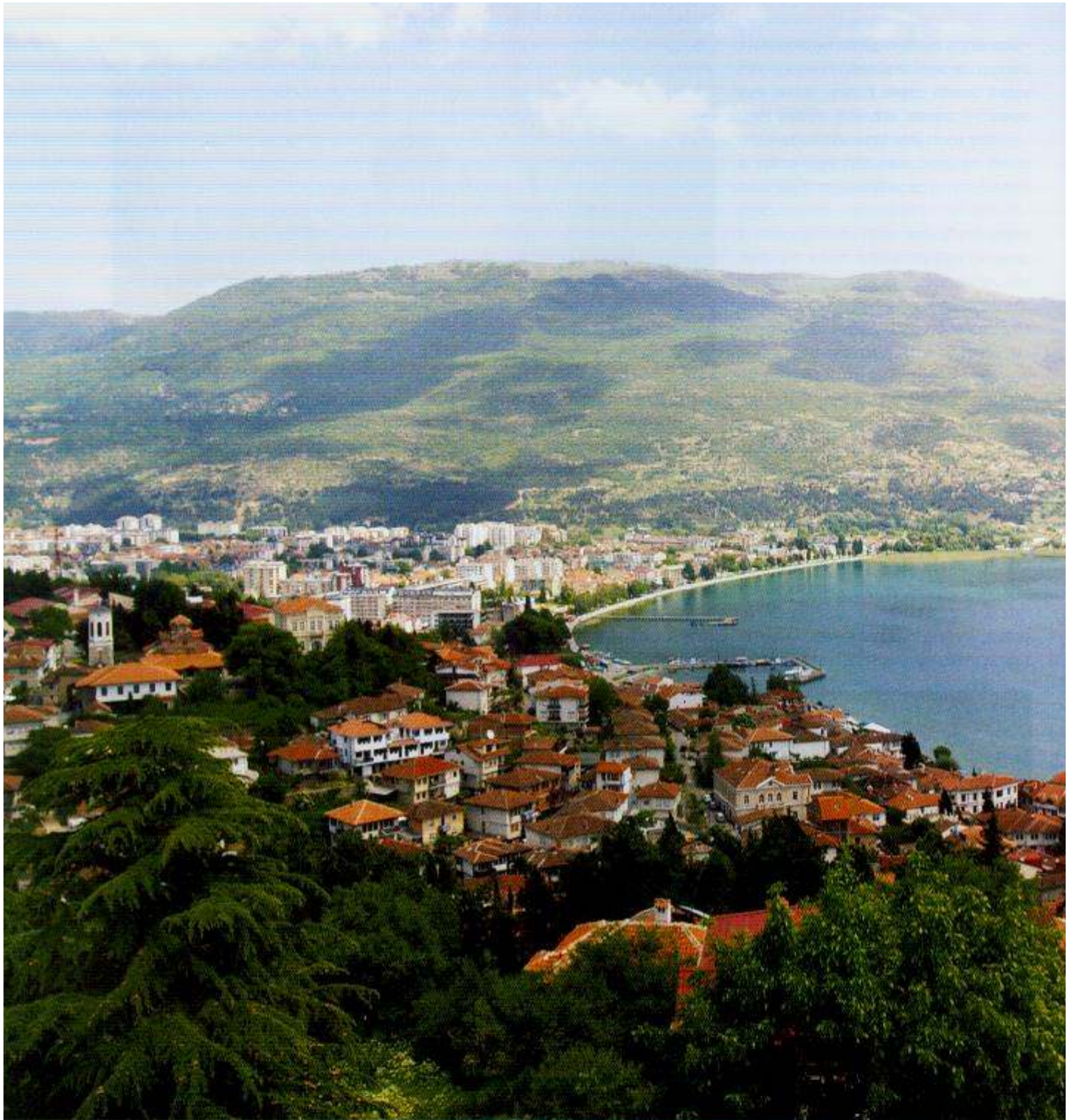
החוויה התיירותית במקדוניה מתמצה לאו דווקא בעיר הבירה סקופיה. טיול של כמה שעות בבירה, כולל ביקור בשוק האלבני המקומי, צעידה על גדות נהר הווארדאר



וטיפוס של כשעתיים בתוך חורשה עבותה על הר וודנו, שבפסגתו הוצב עם השחרור מיוגוסלביה צלב ענקי, די ממצה, לעומת סקופיה הדלה יחסית באטרקציות תיירותיות, באזור הדרומי של המדינה ניתן בהחלט להעביר כמה ימים של טיול וחוויה.

#### **אוכריד, אני נוחת**

כבר מחלון המטוס ראיתי שיש סיכוי



הוא כבש שטחים נרחבים באסיה, באימפריה הפרסית ובערי מדינה ביוון, והשתלט עליהם. בתום מסע כיבושיו במאה הרביעית לפסה"ג החלה התקופה ההלניסטית, ומוקדון הייתה לממלכה הלניסטית חשובה ביותר.

מאות שנים אחרי תקופתו, באמצע המאה העשירית, הפכה אוכריד לבירת מדינתו של הצאר סמואל שבנה את ארת הממלכות

למרות אוירת השלווה ששררה בעיר כשביקרת בה, התברר שבמהלך ההיסטוריה האזור היה שטח מריבה.

רבים שלטו כאן, לחמו והשאירו אחריהם עדויות. אחד המצביאים הראשונים ששלטו באזור הוא אלכסנדר מוקדון. הוא מלך על מוקדון, חבל שנמצא היום בצפון יוון ודרום מקדוניה. אלכסנדר הגדול היה אחד המצביאים המשפיעים של העת העתיקה.

לטיול מוצלח, לאחר שזיהיתי אגם גדול ויפהפה בצבע כחול עמוק, שקרני השמש הכו על מימיו, בתים ציוריים שכנו על נדותיו, וכל האזור שסביבו היה מכוסה שדות חקלאיים מוריקים. גם העיר וגם האגם נושאים את אותו השם - אוכריד. משמעות השם אוכריד בסלביה הוא "על הסלע". השם ניתן לעיר העתיקה בגלל מיקומה על הר, בגובה 720 מ' מעל פני הים.

1. הכנסייה האורתודוקסית על שם הקדוש הנוצרי ג'והן קנאו, אחת מעשרות הכנסיות שנבנו מסביב לעיר אוכריד ובקרבת האגם. תכנונה מושפע מארכיטקטורה כנסייתית ארמנית - בסיסה מלבני ועליו מולבש מבנה עליון בצורת צלב.

2. בחודשי הקיץ רבים מתושבי מקדוניה מגיעים לאגם אוכריד כדי להשתכך במימיו ולתפוס מעט שלווה.

3. התאטרון הרומי, המצוי כמה עשרות מטרים מעל לעיר אוכריד, תלי המבנה נשאר חשופים, וכך ניתן להבחין בכמה תקופות היסטוריות. כיום מתקיימים במקום בחודשי הקיץ מופעי פולקלור מקדוניים, ולא מופעי גלדיאטורים - כפי שהיה נהוג כאן לפני מאות שנים.



חלק מן התושבים מגלים בגינה ירקות ופירות, ועצי דובדבן וכרמים הם כאן דבר שבשגרה. במרפסות רבות פרוסים לייבוש פלפלים אדומים, שמהם מכינים התושבים ממרח חריף הנחשב למעדן העיר בטיה במגוון סגנונות, וניתן לראות בתים מלבני טרקוטה חומות-אדמדמות ובתים עתיקים, שצבעם לבן בוהק והם מסורגים בקורות עץ.

בהעפלה לכיוון מבצר העיר העליון חולפים על פני כמה אתרים בעלי חשיבות

שיחפרו ייחשפו כנסיות ואוצרות רבים, בגלל הסיבה הזאת ובשל יפי המקום, הכריז אונסק"ו על העיר והאגם כאתר מורשת עולם.

כ-60,000 תושבים גרים כיום באוכריד. רחובה הראשי, הנמצא בטיילת, סמוך לקו המים, קרוי על שם המרשל טיטו, מנהיג יוגוסלביה לשעבר. כשמסתובבים בין סמטאות העיר, כמעט מכל נקודה ניתן לצפות באגם למרות תנופת התיירות ניתן עדיין להבחין בסגנון החיים הכפרי.

הגדולות בבלקן, ולמקום מושבו של הפטריארך. העיר המשיכה להתפתח כעיר נוצרית והוקמו בה 365 כנסיות, אחת לכל יום. בימי הביניים כונתה העיר "ירושלים של הבלקן".

העות'מאנים כבשו את העיר ושלטו בה החל מן המאה ה-14 ועד לתחילת המאה ה-20. בתקופתם הוסבו כנסיות רבות למסגדים ואף הוחרבו. גם רעידות אדמה סייעו להעלים ולהשמיד רבים ממבני העיר הנוצריים, ונראה כי בכל מקום



היסטורית, שאחד מהם הוא התאטרון הרומי שנחשף בהפירות. התאטרון נבנה לפני למעלה מ-2,000 שנה, והוא מרשים בגודלו ובעצמתו. התאטרון הוקם והורחב במשך כמה מאות שנים. כשמתבוננים בתלי המבנה החשופים ניתן להבחין בתקופות השונות. במרכז התקיימו מופעי לחימה של גלדיאטורים, ועדויות בכתב שנתגלו מלמדות שאף פעל שם בית ספר מקצועי לגלדיאטורים.

בהמשך העלייה לכיוון המבצר נחשפים נופים יפהפיים שהולכים ונפתחים ככל שנוקדת התצפית גבוהה יותר. השיא מתגלה מן הנקודה הגבוהה במבצר, שאורך חומותיו כשלושה ק"מ, והוא מתנשא לגובה 16 מ' המבצר נבנה במאה השלישית לפסה"ג במטרה להגן על התושבים שחיו בעיר. מגדלי שמירה מאסיביים נבנו מסביב, רמז למתיחות ששררה כאן ולסכנת החיים.

במאה העשירית שלט במקדוניה הצאר הבולגרי סמואל. מאבקו האחרון של צבא הצאר היה נגד הקיסר הביזנטי בסיליוס השני, שנודע באכזריותו ורשעותו. בסיליוס הורה לאנשיו, בתום הקרב האחרון שבו

ניצח, לעקור את עיניהם של 15,000 מלוחמיו של סמואל. על כל 100 לוחמים עיוורים הוא הותיר לוחם עם עין אחת, כדי שיוכל את חבריו המובסים הורה משדה הקרב. בעקבות מעשיו כונה בסיליוס השני בשם המפוקפק בולגורוקטנוס, שמשמעותו "קוטל הבולגרים".

חלק מן הכנסיות נבנו באזורים יפים ביותר, ולחובבי הכנסיות והמנזרים אוכריד היא מקום מומלץ בהחלט. כ-150 כנסיות מתוך 365 הכנסיות נחשפו, ובחלקן ניתן לבקר. אחד מן האתרים הנוצריים היפים הוא מנזר סנט פנטלימון שבו נקבר הקדוש והפטרון קלמנט (המכונה "קלמנט של אוכריד"). לפני כ-1,000 שנים הקים קלמנט את האוניברסיטה הראשונה בבלקן. הוא היה סופר, ויש המייחסים לו, יחד עם הקדוש הנוצרי קיריל, את פיתוח האלפבית הקירילי. 3,500 תלמידים נוצרים אורתודוקסים הגיעו לכאן מארצות שונות, ולמדו במוסד החיטכי שהקים. במאה ה-14 הוסב המנזר למסגד על ידו הכובשים העות'מאנים, עד שנהרס 300 שנים לאחר מכן ברעידת אדמה.

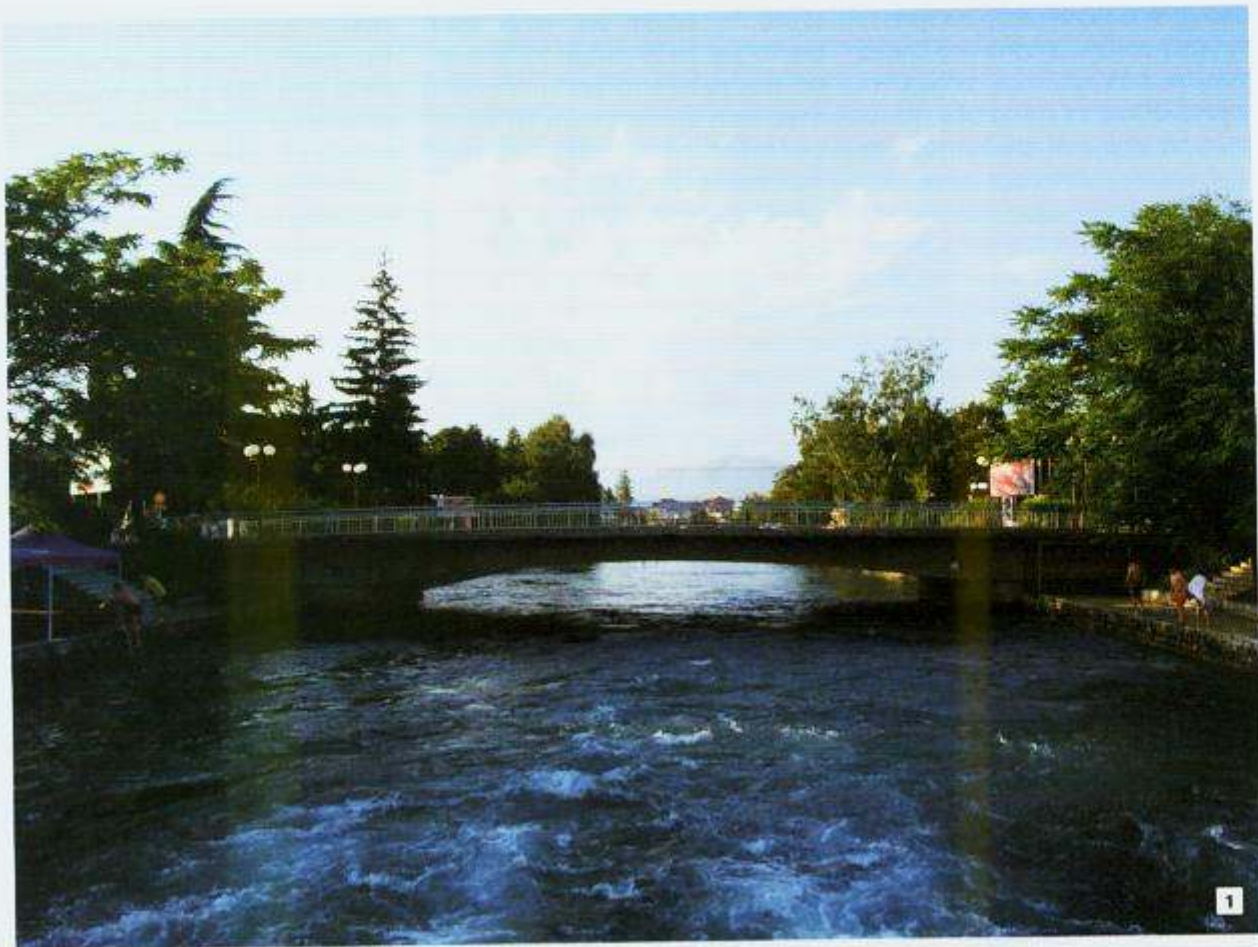
לפני שנים אחדות שוהר המבנה כמעט מן היסוד לצורתי הנוצרית המקורית.

עצמותיו של קלמנט היבאו לכאן והוטמנו במנזר. כדי להדגיש את חשיבותו של האיש, הוצב בכיכר המרכזית של העיר אוכריד פסל ברונזה רב ממדים בדמותו של הפטרון, כאילו אוזר בידיו את העיר, מחבק אותה ומגן עליה.

אגם אוכריד הוא בן ארבעה מיליוני שנים, והוא ממגנט את העין ביופיו. על גדותיו נבנתה טיילת רחבה שממנה ניתן לראות את הסירות הרבות השטות במים ואת התיירים המשתכשכים בהם או משתזפים על החוף. שני שלישים מן האגם, שגודלו 348 קמ"ר (כפול מן הכינרת), שייכים למקדוניה והשאר לשכנתה אלבניה. האגם, שעומקו המרבי 287 מ', נחשב לעמוק ביותר בבלקן, ולאחד מן האגמים העמוקים בעולם. מימיו מתוקים וצלולים, ובחודשי הקיץ ניתן לראות בבירור לעומק של 20 מ' ויותר. באגם פועל בית ספר לצלילה.

מימיו הנקיים של האגם מושכים אוכלוסיות של ציפורים נודדות, ועוד מינים של בעלי חיים הניזונים ממנו. חיים בו 13 מיני דגים, אחד מהם הוא דג הפלשיצה הייחודי לו. זהו דג קטן ודק





על גזעים או על עלים רחבים, ואלפי דגים נראים היטב במים הצלולים.

20 ק"מ צפון-מערבית לאוכריד נמצאת העיר סטרוגה, היושבת גם היא על שפת האגם בעיר עובר נהר דרין שמקבל את מימיו מאגם אוכריד. הנהר זורם בשפך, והוע עובר גם בעיר דבר, שבה היה אוכלוסייה אלבנית המנצלת את המים להפקת חשמל.

סטרוגה שוקקת חיים, ובמיוחד בלילה, שעה שצעירים רבים שוטפים את רחובותיה ומבלים במועדונים, מאבים, מסעדות ובתי קפה. במרכז העיר נבנה מדרחוב ארוך, ונראה שהתושבים המבלים בו כאילו חיים בהילוך נמוך, יושבים בבתי הקפה, לוגמים משקה, ומעשנים. באופן כללי, המקדונים מספרים שחוץ מן החיים הסוערים והלחוצים בבירה סקופיה, בשאר חלקי המדינה החיים מתנהלים בעצלתיים. עדות לכך ניתן אולי גם למצוא בשיעור האבטלה הגבוה במדינה המגיע ל-40 אחוז. סטרוגה נחשבת למקום בעל חשיבות בין-לאומית בכל הקשור לאירועי שירה וסמרות. בכל שנה מתקיים בעיר פסטיבל לסמרות, ובו מוענקים פרסים לסופרים ומשוררים מכל העולם.

מחלות קשות. בשלהי ימיו פגש באלבני עשיר, שפנה אליו בבקשה שירפא את בתו החולה, וכך עשה. בתמורה, וכהוקרת תודה, העניק לו האלבני את האזור הקסום שעליו ניצבת הכנסייה. ציורים מעל קברו של נחום הקדוש מראים כיצד הוצא להירפא, התיאורים מצביעים על אמצעים סדיסטיים שכללו שרפה, כוויות ועינויים, יש המאמינים שמי שמניח את הראש על הקבר יכול עדיין לשמוע את פעימות לבו של נחום ולהביע משאלה. ניסיתי - לא הצלחתי...

מימי אגם אוכריד (פרט לאלה המגיעים עם הגשמים) נובעים נרוכס מבטן האדמה באזור של הכנסייה. יש כ-80 נקודות נביעה, שמקור מימיהן באגם טרספה השוכן בגובה 168 מ' מעל לאגם אוכריד. בין שני האגמים מחברות תעלות תת-קרקעיות מלאות חול, המסנן את המים המגיעים לאוכריד סינון טבעי.

הפלגה רגועה של כחצי שעה בסירת משוטים באזור הנביעה היא בגדר חובה. מסלול השיט צר, במים שצבעיהם טורקזי. על הדרך מצלים עצים, צבי מים רובצים

שאורכו כעשרה ס"מ. אמנים מקומיים פושטים את עורו וקשקשיו של הדג, וכתהליך עיבוד ייחודי, שנשמר בסוד, יוצרים מהם חומר דמוי פנינה. במדרחוב הראשי העמוס דוכנים וחנויות, ניתן לרכוש במחירים נאים שרשרות, מחרוזות, עגילים וטבעות העשויים מאותן "פניני אוכריד".

סביב האגם יש אתרים שבהחלט כדאי לבקר בהם. בצדו הדרומי, מול העיר אוכריד, ניצבת על גדות המים כנסיית סנט נחום. כאן גם נמצאת אחת מנקודות המעבר בין מקדוניה לאלבניה. הרבת הכניסה לכנסייה מלאה דוכני מזכרות, ויש לכך סיבה. המקום הזה הוא אבן שואבת למבקרים, וללא ספק אחד מאתרי התיירות המשגשגים בכל מקדוניה. את קבלת הפנים הראשונה בחצר הכנסייה עורכים עשרות טוויסים המסתובבים בין המבקרים.

הכנסייה קרויה על שמו של הקדוש נחום, שחי בתקופתו של קלמנט. האגדה מספרת שנחום היה מיסיונר נוצרי שרצה להפיץ את הנצרות בין כל שכבות העם. הוא היה ידוע בתקופתו כמי שביכולתו לרפא



1. מי נהר הדרין השוצף בעיר סטרוגה מגיעים מאגם אוכריד. ערי האזור מנצלות את זרימת המים ליצירת חשמל בשיטה הידרואלקטרית.  
 2. התושבים המבוגרים מנצלים ימים נעימים כדי להתאוורר מחוץ לביתם תחת כיפת השמים.  
 3. "פניו אוכריד": קשה להאמין שיצירות האמנות הללו עשויות עורות וקשקשים של דגי הפלשיצה המצויים באגם אוכריד. יש המשלמים מאות דולרים עבור שרשרת הנחשבת ליוקרית, אם כי מרביתן נמכרות במחירים שווים לכל נפש. את סוד אמנות הכנת הפנינים קשה לפצח, ורק מעטים שותפים לו.  
 4. הפלפלים האדומים הם אחד המזונות האופייניים למקדוניה. בתקופת הקיץ התושבים מייבשים אותם על אדני חלונות ביתם, וכך מאריכים את זמן השימוש בהם. הם מכינים מהם ממרח מעורב בשמן זית. נפלא לחך, ביחוד כזה שמגיע עם לחם טרי, מומלץ לרכוש ולהביא הביתה.



2

כשרוצים לבקר בכפר מקדוני מסורתי צריך פשוט לנסוע דקות אחדות צפונה מסטרוגה, ולהגיע אל הכפר ופצ'יאני. זהו כפר ציורי וייחודי שאנשיו מסבירי פנים, מקום מופלא לחובבי צילום. בכפר שוק קטן, ובין בתיו תעלות מים צרות הזורמות לנהר שוצף הזורם אל הלקו התחתון של הכפר. למגיעים אל הכפר ב-13 וב-14 בינואר, בכל שנה, צפויה הגיגת מסכות ייחודית לכפר הזה המתקיימת בו כבר מאות שנים. בחגיגה מציינים את השנה החדשה על פי לוח השנה היוליאני הישן.

קשה לאתר בעולם המודרני מדינה ללא קונפליקט חברתי קשה שמהווה פצצה מתקתקת, וגם מקדוניה "נתברכה" במתחים חברתיים קשים. יותר מרבע מן התושבים הם אזרחים אלבנים מוסלמים. הרוב המקדוני שאינו מהסס להתבטא נגדם, מרגיש מאוים לנוכח הריבוי הדמוגרפי המתמיד שלהם.



3

העיר ביטולה, השנייה בגודלה במדינה, נמצאת במרחק של כשעה נסיעה מאוכריד. בעיר חיים 75,000 תושבים. בפאתי העיר מתגלים פחונים רעועים, שבהם מתגוררת אוכלוסייה צוענית. את הצוענים מוגשים ברחובות המרכזיים של הערים, כשהם מקבצים נדבות. ילדים שבגדיהם קרועים ומלוכלכים מתרוצצים ברחובות בין העוברים ושבים, ופושטים יד כדי לקבל מעט דינרים מקומיים. מראה עצוב. הרשויות המקדוניות רוצות למגר את התופעה, אך נראה שבעניין זה הן נחלות כישלון חרוץ.



4

שמה היווני של העיר ביטולה הוא מונסטיר, ומשמעותו "אנשי המנזר", מה שמעיד שבמקור הייתה העיר בעלת אופי נוצרי אדוק. עם זאת, היו כאן גם מרכזים יהודיים ומוסלמיים שוקקים. היהודים הגיעו אל העיר אחרי גירוש ספרד, במאה ה-15. הרובע היהודי שהוקם בביטולה לא הופרד בגדר והיה לחלק מן העיר עצמה. מרבית היהודים עסקו במסחר, בעיבוד פרות ובמכירתן, בחקלאות ובהלוואה כריבית. רעידות אדמה שהתרחשו בביטולה במאה ה-19 גרמו לרבים מן התושבים להפוך לחסרי דיוור, ובעקבות כך נטשו יהודים רבים את המקום. הקהילה היהודית הוחרבה סופית בתקופת מלחמת העולם השנייה. שוטרים בולגרים שלחו את היהודים ב-11 במרס 1943 מן העיר לכיוון סקופיה. עשרה ימים לאחר מכן הם הועברו למחנה טרבלינקה, ושם הושמדו עם שאר קהילות יהדות מקדוניה. במדינה

1. המדרחוב המרכזי בעיר אוכריד, שבו עשרות חנויות, דוכנים למכירת שרשרות העשויות יפני אוכריד ועוד, נועד במיוחד לתיירים. בקצהו מתגלה באופן די מפתיע שוק מקומי קטן, עמוס סחורות חקלאיות טריות. 2. מרחק דקות ספורות מן העיר סטרוגה נמצא הכפר ופצ'אני הבנוי על צלע הר. בין הבתים חפורות תעלות מים קטנות שמתאגדות לנהר זורם. מומלץ להגיע אל הכפר, להחנות את הרכב ולהסתובב בין הבתים והסמטאות הצרות.

3. נסיעה באזורים הכפריים מסכיב לאגם אוכריד מזמנת מפגש של התיירות עם החקלאות המקומית. 4. בימים שטופי שמש יוצאים תושבי מקדוניה לפיקניקים משפחתיים בחיק הטבע.

5. חום, צניעות ופתיחות מאפיינים את תושבי מקדוניה. 6. פיאט 750. פחות מ-200 יורו והרכב שלכם, כשהוא במצב תקין ונסע. פה ושם נראים רכבים כאלה באזור, אך בכל פעם זה מפתיע מחדש.



מתגוררים עדיין כ-250 יהודים, מרביתם בעיר הבירה סקופיה.

בבית הקברות היהודי בביטולה הוקם מוזאון קטן ובו תצלומים, ציורים, ורשימת שמותיהם של תושבי המקום שנשלחו אל מחנות ההשמדה. בית הקברות הממוקם על צלע הר מוקף קירות אבן, והוא מוזנח מאוד. רק מצבות אחדות עדיין ניצבות בו, אחת מהן של רב הקהילה.

השכונות שבשולי העיר הן אמורות וחסרות צבע, אך ברגע שמגיעים לרחוב סירוק שבמרכזה מתגלה מדרחוב רחב ידיים ובו עשרות בתי קפה. אם מחליטים לשבת במסעדה, רצוי לקחת בחשבון שבחלק מן המסעדות לוקח למנה ממוצעת להגיע כ-45 דקות. בכל אופן, מרבית המסעדות ראויות, ומנות הבשרים והדגים (בייחוד מורלים) גדושות ומשביעות.

בקצה המדרחוב נמצא השוק המקומי שבו עשרות חנויות ודוכנים, שבהם מוצעים למכירה בגדים, ציוד חקלאי, פירות וירקות. המחירים סבירים ביותר וניתן גם לאתר מציאות. לחובבי הגבינות, באחת מסמטאות השוק מצויה רחבה סגורה ובה רוכלים מוכרים גבינות מתוצרת עצמית, בטעמים ובמרקמים שונים.

מוסטפא כאמל (אתא טורק), מנהיג טורקיה המודרנית, סיים את לימודיו באקדמיה הצבאית בעיר ביטולה, ולמעשה כאן החלה להתגבש מפלגת "הטורקים הצעירים" לכבודו הוקם בעיר מוזאון המנציח את דרכו, מילדות ועד שהפך למנהיגה הבלתי מעורער של טורקיה,





3

"בוזה", הנחשב לפופולרי בקרב תושבי המקום. זהו משקה כהה וסמיך, העשוי מחיטה או תירס שהותססו. הוא אינו אלכוהולי, וטעמו וריחו נוראים עד לבלתי נסבלים בעינינו, ובכל זאת, לגיבורים ולגיבורות שבינינו, אם יש לכם האומץ והרצון לשתות משקה מקומי, אל תהססו לנסות ואולי אף תיהנו לרווחה.

\* תודה לגלית מ"אשת טורס" על הסיוע הרב בהכנת הכתבה.

שמורשתו היה ותוססת גם בימינו, 70 שנה לאחר מותו.

יש עוד הרבה מקומות שניתן לבקר בהם באזור, כמו שמורת הטבע גלצ'יצה מעל אגם אוכריד, שבחודשי החורף משמש את סקי, בכפר האמנים שבירכתי השמורה, בעיר היוונית הקדומה היריקלאה, ובעוד אתרי טבע רבים.

בכתי הקפה במקדוניה נבייחוד בנלידריות ובקונדיטוריות) מוכרים את המשקה



5



4



6

הכותב: עמרי גלפרין - טייל, מרצה, בימאי ומדריך קבוצות. לתגובות: galperinomri@hotmail.com